

Hyvän metsänhoidon periaatteet

Juha Rautakoski
Toiminnanjohtaja

Metsänhoitoyhdistys Kalajokilaakso

Suomen metsien hoitoa ja käyttöä ohjataan monella tavalla. Ohjauskeinoina ovat metsälaki, kestävän metsätalouden rahoituslaki, metsäsertifiointi, metsänhoitosuositukset ja näiden tukena vahva metsäneuvonta.

Metsälaki (1996) asettaa velvoitteita. Laki määrää muun muassa, että metsä pitää uudistaa päätehakkuun jälkeen, ja kaikista myyntihakkuista pitää tehdä metsänkäyttöilmoitus. Metsälaki myös rajoittaa metsän käyttöä. Metsää ei saa hävittää eikä hakata vajaatuottoiseksi, vaan metsämaan tuottokyky tulee säilyttää hyvänä. Metsälaki huomioi myös yhteiskunnan tarpeet ja tavoitteet, huolehtii arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämisestä metsässä ja muista ympäristöasioista. Metsälaki määrittää eräänlaisen minitason metsänhoidolle, mutta ei ole varsinainen hyvän metsänhoidon perusta.

Metsäsertifiointi velvoittaa metsänomistajia ja metsäalan toimijoita hyvään metsänhoitoon. Sertifiointilla kerrotaan puutuotteiden kuluttajille, että alueemme metsiä hoidetaan ja käytetään kestävästi. Yli 90 % maamme metsistä on sertifioitu ja sertifiointin merkitys hyvän metsänhoidon ohjauskeinona on kasvanut nopeasti.

Tärkein metsänhoidon ohjauskeino on kuitenkin **Hyvän metsänhoidon suositukset** (2006). Yhdistettynä vahvaan metsäneuvontaan tämä työkalu on ollut tehokas ja tuloksekas ohjauskeino. Näihin suosituksiin perustuu pitkälle nykyinen suomalainen hyvä metsänhoito.

Vaikka metsänhoitosuosituksien pääpaino on metsän taloudellisessa tuotossa, ottavat suositukset huomioon myös metsänomistajan ja ympäröivän yhteiskunnan sosiaaliset tarpeet sekä luonnon ekologiset tarpeet ja tavoitteet.

Metsänhoitosuosituksissa on erotettu selkeästi metsän uudistamiseen tähtäävät vanhan metsän päätehakkuut ja toisaalta kasvuihin metsien kasvatushakkuut. Suositukset ohjaavat hakkuita määrittämällä milloin metsä on järkevää kasvattaa ja käsitellä harvennushakkuilla, tai milloin kannattaa vanha metsä uudistaa ja miten uudistaminen kannattaa toteuttaa erilaisilla maapohjilla.

Suosituksot ohjaavat taimikonhoitoa aina pienestä taimikosta kymmenmetriseen nuoreen metsään. Ne antavat ohjeita taimikoiden kasvatustiheyksistä ja oikeasta hoidon ajankohdasta. Suositukset ohjaavat myös metsänlannoituksia, kunnostusojituksia sekä ohjeistavat ympäristöhoitoa, metsien suojelua ja jokamiehen oikeuksia.

Aika kuitenkin muuttuu. Metsänomistus on siirtynyt perinteiseltä maanviljelijältä yhä nopeampaan tahtiin muille kansalaisryhmille kuten palkansaajille, yrittäjille ja eläkeläisille. Samalla on havaittu, että metsänomistajien arvot, asenteet ja tarpeet muuttuvat. Taloudellinen tuotto ei välttämättä ohjaa yhtä vahvasti metsän käyttöä kuin ennen, vaan tilalle ovat tulleet ainakin osittain ympäristöä, maisemaa, ulkoilua ja muita vastaavia arvoja korostavat asenteet.

Toisaalta metsämme kasvavat nykyisin yli 100 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja puuta käytetään vain kaksi kolmasosaa tuosta määrästä.

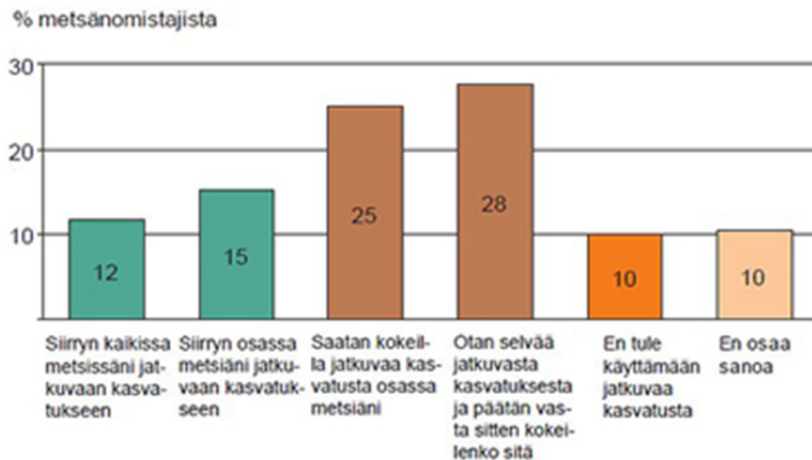
Maa- ja metsätalousministerin asettama laaja työryhmä pohti asiaa syksyllä 2010 ja päätyi yksimielisessä esityksessään siihen, että on tullut aika vähentää sääntelyä ja ohjausta metsätaloudessa. Hyvä metsänhoito ja kestävyys voidaan turvata, vaikka metsänomistajan vastuuta ja vapauksia lisätään. Näin taloudellista tuottoa korostavat voivat tehostaa oman metsänsä käyttöä ja metsän muita arvoja korostavat voivat toimia vapaammin eri tavalla. Osa metsistämme voisi olla heikommassakin hoidossa kestävyuden siitä vaarantumatta.

Jatkuva kasvatus (erirakenteisen metsän kasvatus) on yksi tapa monipuolistaa metsien käsittelyä. Tässä menetelmässä metsää uudistetaan ja kasvatetaan yhtä aikaa. Metsää käsitellään enemmän puukohtaisesti kun nykyisissä menetelmissä käsittely on metsikkökohtaista.

Jatkuvassa kasvatuksessa metsää hakataan poimintahakkuilla ja pienaukkohakkuilla. Menetelmä soveltuu lähinnä kuusivaltaisiin metsiin. Lähtökohtana on se, että metsässä on valmiiksi paljon erikokoisia puita, eli erirakenteisuutta. Hakkuussa poistetaan viallisia puita, vanhoja ”kypsiä” puita ja harvennetaan nuorempien puiden ryhmiä. Tavoitteena on että metsään jää hyvään tuottoon riittävä määrä erikokoisia kehityskelpoisia puita.

Metsäntutkimuslaitos selvitti vuosina 2010–2011 metsänomistajien kiinnostusta jatkuvan kasvatuksen käyttöön omassa metsätaloudessaan. Kysely osoitti, että metsänomistajista puolet oli valmis ainakin kokeilemaan menetelmää metsissään (taulukko 1).

Taulukko 1.

Lähde: Metla

Jatkuvan kasvatuksen riskinä ovat ennen muuta korjuuvauriot, jotka tutkimusten mukaan lisääntyvät selvästi tässä menetelmässä. Vauriot aiheuttavat lahovikaa jäljelle jäävässä puustossa. Tämän takia puunkorjuu joudutaan ajoittamaan lyhyeen talvikauteen siten, että maa on jäässä, mutta puu sulaa. Niinpä hakkuumäärät eivät voi olla kovin suuria. Jatkuvaan kasvatukseen soveltuvia erirakenteisia kuusikohteita on metsäalasta arviomme mukaan alle viisi prosenttia, joten valtamenetelmää jatkuvasta kasvatuksesta ei tule.

Suurin riski jatkuvan kasvatuksen käytölle onkin se, että kohteet valitaan väärin ja hakkuut ovat aivan liian rajuja. Hakkuiden jälkeen metsät ovat herkästi vajaatuottoisia jätemetsiä. Tästä on jo käytännön kokemuksia Pohjois-Pohjanmaallakin. Vajaatuottoiset jätemetsät on määrätietoisella työllä saatu vuosikymmenien aikana kasvukuntoon. Jatkuvasta kasvatuksesta ei saa tulla uuden kierteen alkua.

Jatkuva kasvatusta on oikein valituilla kohteilla ja oikein toteutettuna järkevä menetelmä. Siksi toiminnalle tulee hakea selkeät pelisäännöt. Metsälaki ja metsänhoitosuosituksot kannattaa uudistaa niin, että hyvän metsänhoidon periaate säilyy maamme kilpailuvalttina jatkossakin.